

## Øget studenteroptag bør følges af øgede basismidler

Den 4. september 2013  
KS

Basismidlerne bør øges i takt med stigningen i optaget, for ellers er der risiko for, at de rekordstore optag fører til faldende kvalitet i uddannelserne. De seneste års ekstra store optag på universitetsuddannelserne – herunder dette års optag - er således ikke finansieret fuldt ud.

Der er nemlig kun afsat ekstra midler på finansloven til øget taxameter og øget SU til de mange ekstra studerende, i alt 2,3 mia. kr., men ikke til ekstra basismidler. Og da basismidlerne giver et vigtigt finansieringsbidrag til uddannelserne og sikrer forskningsbaseringen, bør der også afsættes ekstra basismidler til universiteterne i takt med, at studenteroptaget øges. Kun derved kan kvaliteten i uddannelserne opretholdes.

### Finansieringen af uddannelserne

Universitetsuddannelserne finansieres altovervejende dels af taxameter-tilskud dels af basismidler til forskning. Den senest offentliggjorte analyse, der er fortaget af uddannelsernes finansiering, er udført af McKinsey & Co i opdrag fra det daværende Videnskabsministeriet og Finansministeriet.<sup>1</sup> Analysen viste, at de fulde omkostninger til uddannelserne i snit oversteg uddannelsernes respektive taxametersatser.

Analysen viste eksempelvis, at de samlede omkostninger ved de analyserede uddannelser på taxameterniveau 3 lå på 162.000 kr. pr. STÅ, mens taxametertaksten lå på 96.000 kr. Dvs. at taxameteret kun udgjorde ca. 60 pct. af udgiften til uddannelserne på takst 3 i 2009.<sup>2</sup> Tilsvarende udgjorde taxametertaksten for niveau 2 kun ca. 89 pct. af de samlede omkostninger og for niveau 1 kun ca. 78 pct.<sup>3</sup>

Det fremgår således tydeligt, at uddannelserne må tilføres ressourcer fra andre kilder end taxametrene. Som det også fremgår af McKinsey-analysen: "Midler tilført via basisforskningsmidler og taxameter-tilskud kan godt anvendes til andre formål, således at basisforskningsmidler kan bruges til uddannelse og vice versa". Universiteterne kan således

<sup>1</sup> Analyse af universiteternes og sektorforskningsinstitutionernes finansiering og organisering, juni 2009. Igangsat af Videnskabsministeriet og Finansministeriet og gennemført af McKinsey & Co.

<sup>2</sup> Det skal bemærkes, at taksterne, ifølge McKinsey-analysen, er politisk fastsatte, og at det har været hensigten at fastsætte takster, der afspejler de faktiske omkostninger knyttet til forskellige uddannelser. McKinsey-analysen, s. 92.

<sup>3</sup> Det ekstra høje omkostningsniveau i forhold til taxametertaksten på niveau 3 skyldtes dels udgifter til laboratorier og andre særlige undervisningslokaler dels af der var et højere antal undervisningstimer på niveau 3 i forhold til niveau 1. McKinsey-analysen s. 93. Den samlede McKinsey-analyse kom da også til at danne videngrundlag for, at det efterfølgende blev politisk muligt at hæve taxametertaksten på niveau 1 med 5.000 kr. om året.

frit disponere deres basisforskningstilskud, så længe midlerne bliver anvendt til at opfylde universiteternes formål, inkl. uddannelsesformålet.<sup>4</sup>

Universiteterne er altså nødt til delvist at finansiere uddannelserne med basismidler, som bl.a. anvendes til ansættelse af forskere, som bidrager til undervisningen. Uden ekstra forskningsmidler er det svært for universiteterne at fastansætte forskere, så der er tilstrækkeligt mange VIP'ere til at undervise de mange nye studerende.

### Basismidler i forhold til antallet af studerende

Det er udsædvanligt, at der nu har været rekordoptag tre år i træk – og tendensen ser ud til at fortsætte. Sammenholdt med at basismidlerne forventes fastholdt på samme niveau de kommende tre år, så er der stor risiko for, at basismidlerne vil komme under pres.

Som det fremgår af tabel 1 nedenfor, så har optaget været jævnt stigende siden 2008, og det forventes fortsat at stige frem til 2016, hvorefter ungdomsårgangene bliver mindre og optaget må forventes at stagnere. Fra 2008 til 2011 har niveauet for basismidlerne også være jævnt stigende, mens det i 2011-2013 har været stagnerende, og i de kommende år forventes niveauet at være uforandret.

**Tabel 1:**

#### Udvikling i basismidler i forhold til antal studerende 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Basistilskud - Forskning (mio. kr.)	6.982	7.643	7.796	8.326	8.384	8.429	8.426	8.426	8.433	7.583
Heltidsuddannelse (Årsstuderende)	71.747	74.549	77.080	81.803	86.654	92.786	104.646 <sup>5</sup>	110.603	115.136	117.954
Basistilskud pr. årsstuderende (tusinde kr. pr. studerende)	97,31	102,52	101,14	101,78	96,75	90,84	80,52	76,18	73,24	64,29

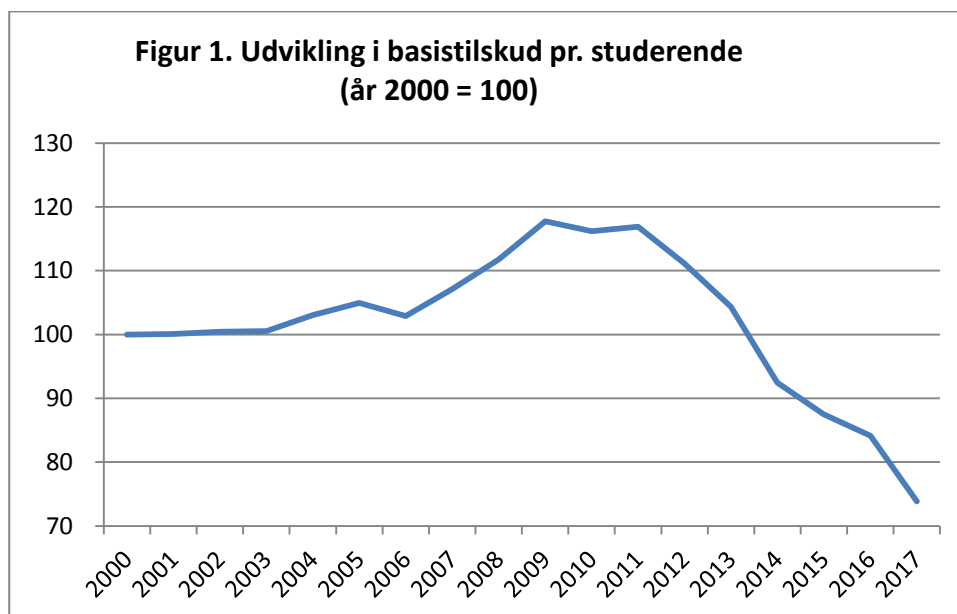
Kilde: Finanslovsforslaget for 2014.

Det betyder, at basistilskuddet pr. årsstuderende har været faldende siden 2011 og kan forventes at være stærkt faldende i de kommende år.

Som det fremgår af figur 1 nedenfor, der viser indeks for udviklingen i basismidler i forhold til antal studerende siden 2000, har der i en årrække fra 2004 frem til 2011 været en stigning i basistilskuddet til forskning set i forhold til antallet af årsstuderende. Men fra 2012 sker der et kraftigt fald i basismidlerne set i forhold til antallet af studerende, og som det også fremgår, vil niveauet fra 2014 og frem ikke bare ligge under niveauet for år 2000, men også falde til langt under dette niveau.

<sup>4</sup> McKinsey-undersøgelsen, s. 3

<sup>5</sup> Bemærk, at det meget store spring i optaget fra 2013 til 2014 til dels skyldes, at diplomingeniøruddannelserne fra og med 2014 er blevet en del af universiteterne.



Kilde: Finanslovene frem til og med 2013 samt finanslovsforslaget for 2014. Talgrundlag fremgår af bilag 1.

Det kan konkluderes, at der er udsigt til en årrække, hvor basistilskuddet til forskning i forhold til antallet af studerende vil falde meget, såfremt der ikke afsættes ekstra basismidler til forskningsdækning af uddannelserne. Det kan få alvorlige følger for kvaliteten i uddannelserne.

### **Uddannelsesministerens argumenter**

Ministeren argumenterer for, at der med de rekordstore optag de seneste år er fulgt en krone til krone-finansiering af uddannelserne, fordi der i finansloven er afsat ekstra midler til at dække de øgede udgifter til STÅ og til SU. Det er dog ikke tilfældet, for med McKinsey-analysen blev det tydeliggjort, at der er brug for basismidler for at finansiere uddannelserne. Der bør således også afsættes ekstra basismidler i takt med det ekstra optag, for at man kan tale om en fuld finansiering af optaget.

Der har endvidere været argumenteret for, at der i de seneste 10 år er afsat så mange ekstra basismidler, at det kan dække behovet for ekstra basismidler til finansieringen af det øgede optag på uddannelserne. Som det fremgår af figur 1 er det ikke tilfældet, idet forholdet mellem basismidler og optag nu er på vej ned under niveauet fra før man begyndte at tilføre universiteterne ekstra basismidler.

Samtidig ser man også bort fra, at de basismidler, som er afsat gennem årene, i vidt omfang allerede er anvendt til forskningsbidrag til uddannelserne, til generelle forskningsformål eller afsat til specifikke formål, som er beskrevet og målsat i universiteternes udviklingskontrakter med skiftende ministre. Eksempelvis er der fordelt et milliardbeløb i basismidler til universiteterne med forventning om og mål på, at universiteterne for disse midler skulle øge optaget af ph.d.-stipendiater. Disse sidstnævnte midler kan således ikke anvendes til uddannelsesformål,

udover den konkrete undervisning som indgår som en del af ph.d.-uddannelsen.